

soch, pri Patejoweg, Pri Sztupach, Skálka, Štemplow Sádek, visse Sturm Hamra, w Bartowe Doljne, w Blechartoweg, w Bodissoweg Dolinke, w Dolne, w Gyunaroweg, w Jakusoweg, w Jokussoweg, w Katrenke, w Keszlu medzj Radki, w Kjeskoweg, w Kjeskoweg w Doljne, w Kjesskoweg, w Kłokoweg, w Križu, w Lechartoweg, w Lechárto-
toweg, w Lomoch, w Maleg Banskeg, w Missoweg, w Motuzoweg Dolinke, w motuzoweg Dolinke, w Rowni, w Stengeraussu medzj Zatroch Mihalyowu a Sturman Andrasowu, w Štengeraussu, w Štengeraussu od Ondřejoweg stiani, w Štengeraussu pri Szymanowskeg, w Štengerauš, w Štengeraušu, w Šustroweg, wisse Sturm Hamra, wo Febroweg, wo wissneg Dolinke, wo Wrboweg, za Hrbkom, za Kontskowu, za Kralowu Zahradu, za Križom, Za Ribárom, Za Ribarom od Mokrenszkeho chotara, za Sramkowim Hamrom, za Sturm hamrom, za Sturman Humnoim, za Sturmanowem Hamrom, za welkim žlabkom

Protocolon Rimanovianum (z r 1636) Hermanowska pod skalkow, na hiegu, na hyegu, na hyegu ku kostelu, na tauschenbergu, na tynesowom wrsse, nad frebrowo, nad hamrom Sramkoskym, nad hatt'ow Ssteffanykowho hamra, nad vysokow lawicow, nad wrabloskow zahradow, pod iwanowo kopanowe, pod ssturman hurow, pod ssturmanowo hurow, pod uborowo, pod ukorowom, Pri Ssebowiech hamre, pri Zontokowom hamre, Ssmjdowska luka pri hamru Ssteffanykowiech, sramkoska podle te (mysli sa *Ssmjdowska luka pri hamru Ssteffanykowiech*), swetokrizska pred diunarrowo, u wissnyho hamra podle cesty, w djunarowe, w laychartowe, w motuzowe dolyncze, w motuzowe dolyncze, w taysowe dolyncze, w stenge-rauschu, w zadne dolyncze, za kržj, za troskami, zubová zem

Protocolon Petschelianum (z r 1670) Od dluholuckeho chotare, Kapustnice visse y niže Rewuceg, Kralowiech na hiegu luka, Luka Frakowska pri hamie Zontokowskom, Luka Masar Andrassow, Luka Palkowska, Luka pod aukoiowou Hermanowska, Luka Schmidowska pri Ssteffanykowiech hamre, Luka Sramko Martynowa z hamriskom, Luka swatokrjska pri kterege se nachazy gedem kus luky Masar Andrassow, Luka Yokubowska tamže (mysli sa *pri Ssteffanykowiech hamre*), na hiegu, na Hiegu, Na hiegu Matagzowiech lučička, Na chotare niže Dluheg Luky konecz Gregorowiech zemy lučička, na prednom hiegu, na skalky, Na suchych stránach, na tassenbeigu, na tinesowom wisse, Na Zuboweg, nad frebrowou, nad hatyu hamra Ssteffanykowiech, Nad Sramkowskjm hamrem, Nad welkou wrbowow, nad wisokou lawicou, nad wrablowskou zahradou, nad zahradu w motuzoweg dolince, Nad ždiarmi ffilhar-skimy, Pod hiegom Hermanowska, Pod holdossowjm lesom, pod ssturmanowou huorou, Ssteffanykowiech zeme, kterekeji gsau za kržjem, Ssturmanova hora, w loychar-toweg, w motuzoweg dolince, w motuzoweg dolincze, w raysoweg, w ssteingerawssu, w wissneg dolincze, Za kržjem nad Gregorowiech lukamy, Za kržjem nad Gregorowiech lukami, Za kržjom Ssudrlakowiech lučička

Uwagi o deklinacji nazwisk polskich

Wirginia Mirosławska

Poľský inštitút, Bratislava

Celem niniejszego artykułu jest skróte przedstawienie wiadomości o deklinacji polskich nazwisk i wskazanie tendencji rozwojowych w tej dziedzinie. Opracowanie dotyczy jedynie nazwisk rodzimych lub obcego pochodzenia, ale spolszczonych lub odbieranych przez użytkowników języka jako polskie. Oczywiście, istnieje niebezpieczeństwo niewłaściwego wyznaczenia granicy między nazwiskami spolszczonymi a obcymi. Rozstrzygnięcie takich wątpliwości nie jest celem tego artykułu. Przytaczane przykłady, zaczerpnięte z bogatej literatury przed-miotu, mają charakter reprezentatywny.

Z wielu definicji nazwiska na potrzeby tego artykułu jest wystarczająca ta, którą zawiera *Encyklopedia języka polskiego* (1994): *Nazwisko to wyraz służący wraz z imieniem do identyfikacji jednostki ludzkiej. Użycie nazwiska jest regulowane przez prawo państwowe, ono postanawia np., że nazwisko jest wspólne całej rodzinie, że nie może być zmienione bez zgody odpowiedniej władzy, że jest dziedziczne, że jest tylko jedno (co nie wyłącza nazwisk dwuczłonowych)*

Polski system antroponimiczny wymaga stosowania imienia i jednego nazwiska (może to być nazwisko dwuczłonowe), w takiej właśnie kolejności, a więc *Adam Mickiewicz*, ulica *Juhana Tuwima*, pani *Anna Radziwiłł*. Dopuszczalna jest kolejność nazwisko + imię, ale tylko w dokumentach urzędowych.

Nazwiska dwuczłonowe, w polszczyźnie dość częste, mogą nosić zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Kobiety przybierają najczęściej drugie nazwisko po mężu w wyniku zawarcia małżeństwa. Nie jest to jedyny schemat budowy tego typu antroponimów. Jednym z członów może być dawny przydomek, nazwa herbowa lub pseudonim. Przeniesienie ww. nazw do kategorii nazwisk określają przepisy prawa cywilnego.

Szyk członów w nazwisku podwójnym może być różny. Jeżeli idzie o nazwiska kobiet, *Słownik poprawnej polszczyzny* (1985) zaleca stosowanie nazwiska panińskiego przed odmężowskim. Powszechnie jednak używa się formy *Maria Curie-Skłodowska*. Podobnie może być w przypadku dwuczłonowych nazwisk męskich – na pierwszym miejscu może się znajdować nie właściwe nazwisko, ale pseudonim, nazwa herbowa, np. *Boy-Zeleński*, *Bór-Komorowski*. Jednym z możliwych wyjaśnień tego zjawiska może być tzw. prawo rosnących członów, które tu przytaczam za Janem Miodkiem:

Oto niemiecki uczony Behagel wykazał w początkach naszego stulecia na materiale z kilkudziesięciu języków świata, że w stałych zbitkach wyrazo-